

Ehdotus urheilun oikeusturvalautakunnan uusiksi säännöiksi

Jukka Sippo ja Timo Ojala

1. Sääntöuudistuksen tausta ja uusien sääntöjen rakenne

1.1. Tausta

Urheilun oikeusturvalautakunnan (lautakunta) säännöt ovat pysyneet jokseenkin muuttumattomina lautakunnan perustamisesta vuodesta 1991 lähtien. Toistaiseksi asiallisesti keskeisimmät muutokset ovat liittyneet lautakunnan toimivaltaa koskevaan sääntelyyn. Vuonna 1999 SLU:n toimeksiannosta lautakunnan toimivaltaa koskevaa sääntömääräystä modernisoitiin sanonnaltaan ja mahdollistettiin valittaminen joukkueurheilun liigojen tekemistä päätöksistä liigojen yhteisömuodosta riippumatta. Niin ikään SLU:n aloitteesta vuosina 2003 - 2004 laajennettiin mahdollisuuksia käsitellä valituksia urheilijan valitsematta jättämisestä arvokilpailuihin. Muutoin vuosien varrella tehdyt muutokset sääntöihin ovat etupäässä koskeneet lähinnä erilaisia teknisluontoisia kysymyksiä.¹

Lautakunnan perustamisen ja sääntöjen laatimisen jälkeen käsitykset siitä, millaisia menettelytapoja erilaisissa lainkäyttö- ja oikeussuojaelimissä pidetään asianmukaisina ja mitä tällaisissa elimissä noudatettavaa menettelyä koskevalta sääntelyltä on perusteltua edellyttää, ovat muuttuneet melkoisesti. Myös lautakunnan käytännön ratkaisutoiminnassa on jo jonkin aikaa havaittu tarvetta ajanmukaistaa lautakunnassa noudatettavaa menettelyä koskevaa sääntelyä. Voimassa oleva sääntely on osoittautunut monin paikoin puutteelliseksi tai epätarkoituksenmukaiseksi joidenkin keskeistenkin menettelyllisten kysymysten osalta niin, että lautakunta on joutunut kehittelemään ratkaisukäytäntönsä kautta vastauksia eteen tulleisiin menettelyä koskeneisiin tulkintakysymyksiin. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi asian uudelleen käsittelyn edellytykset (UOL 29/2011) sekä väliintulon edellytykset ja väliintulijan prosessuaalinen asema (UOL 16/2013). Toisaalta säännöt sisälsivät jonkun verran sellaisiakin määräyksiä, joita ei käytännön toiminnassa juurikaan sovellettu.

Vireillä oleva sääntöuudistus onkin lähtenyt liikkeelle lautakunnan omasta aloitteesta. Sen ponttimena ovat olleet käytännön lautakuntatyössä havaitut, lautakunnassa noudatettavaa menettelyä koskevat uudistamistarpeet. Lautakunnan piirissä epävirallisia keskusteluja hankkeen tarpeellisuudesta käytiin jo lautakunnan edellisen puheenjohtajan Pertti Välimäen aloitteesta. Kysymys sääntöjen uudistamisesta nostettiin erilliseksi keskustelunaiheeksi lautakunnan vuoden 2016 ensimmäisessä tammikuussa pidetyssä täysistunnossa. Siellä esitetyn alustuksen ja käydyn lähetekeskustelun jälkeen päätettiin asettaa työryhmä valmistelemaan sääntöuudistusehdotusta. Työryhmään nimettiin lautakunnan nykyinen puheenjohtajisto ja sihteeristö (Jukka Sippo, Jarmo Hirvonen, Timo Ojala, Samuli Sillanpää ja Ilkka Lahtinen) sekä lautakunnan edellinen puheenjohtaja oikeusneuvos Pertti Välimäki ja varapuheenjohtaja hovi oikeudenlaamanni Risto Jalanko sekä lautakunnan perustamisesta asti sen jäsenenä toiminut professori Heikki Halila. Kun

¹ Urheilun oikeusturvalautakunnan sääntöjen muutoksista ks. Halila, Oikeudellistuva urheilu, 2006 s. 79 – 83.

työryhmän jäsenistä myös Jalanko on kuulunut lautakunnan kokoonpanoon sen alusta lähtien samoin kuin Hirvonen ja Välimäki varsin pitkään, työryhmällä on ollut varsin hyvä tuntuma lautakunnan käytännön työhön ja siellä noudatettavaan menettelyyn liittyviin haasteisiin ja tarpeisiin.

Työryhmä on varannut 12 taholle tilaisuuden lausua alustavasta ehdotuksestaan uusiksi säännöiksi². Tilaisuutta käytti hyväkseen yhteensä kuusi lausunnon antajaa ja lisäksi kaksi henkilöä toimitti oma-aloitteisesti lausuman sääntöehdotuksesta. Selvästi laajin ja yksityiskohtaisin oli Urheiluoikeuden yhdistykseltä saatu jäsenpalaute. Kaikki palaute on käyty seikkaperäisesti läpi työryhmässä, ja käydyn keskustelun pohjalta työryhmä laati lopullisen esityksen uusiksi säännöiksi. Työryhmän ehdotus käsitellään ensin syksyn 2016 aikana oikeusturvalautakunnan ylimääräisessä täysistunnossa. Täysistunnon on tarkoitus esittää säännöt hyväksyttäväksi lautakunnan toiminnasta hallinnollisesti vastaavalle Valolle (jatkoksa Suomen Olympiakomitealle). Tämän hetkisen tiedon mukaan ehdotusta ei enää ehditä käsitellä Valon organisaatiossa sen toimintojen siirtyessä vuoden vaihteessa Suomen Olympiakomitealle. Siellä ehdotusta ehdittäneen käsitellä aikaisintaan Olympiakomitean kevätkokouksessa. Tätä kirjoitusta laadittaessa ehdotettuja uusia sääntöjä ei siten ole vielä hyväksytty, joten on mahdollista, että ehdotettuihin sääntöihin on tehty muutoksia jatkokäsittelyn aikana.

Kirjoituksessa käsitellään sääntöuudistuksen taustoja ja esitellään keskeisimmät työryhmän ehdottamat muutokset aikaisempaan sääntelyyn nähden. Esille nostetaan myös sellaisia kysymyksiä, joiden osalta sääntely ei ole muuttunut, ja esitetään syyt sille, minkä vuoksi sääntelyyn ei ole päädytty esittämään muutoksia. Kirjoituksen laatineet lautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat olleet sääntöuudistusta laatineessa työryhmässä mukana.

1.2. Uusien sääntöjen laajuus ja rakenne

Lautakunnan uudet säännöt jakaantuvat kaikkiaan seitsemään jaksoon (I-VII) sisältäen yhteensä 40 §:ää. Vanhoissa säännöissä jaksoja oli viisi sisältäen yhteensä 33 §:ää. Sääntöjen määräykset ovat siten hieman lisääntyneet ja lisäystä on tapahtunut erityisesti valitusasioiden käsittelyä koskevassa III jaksossa. Aikaisemmin valitusasioiden käsittelyä koski 10 §:ää, kun niitä nyt on yhteensä 16 §:ää. Uudistuksessa määräykset on myös ryhmitelty aikaisempaa loogisemmaksi kokonaisuudeksi.

Uusien sääntöjen I jaksossa määritetään lautakunnan tarkoitus, tehtävä ja toimivalta. Näistä kysymyksistä erityisesti lautakunnan toimivalta on noussut usein urheiluoikeutta koskevissa kirjoituksissa esille. Sääntöjen II jakso sisältää lautakunnan asettamista ja kokoonpanoa koskevat määräykset. Valitusasioiden käsittelyä koskevat säännöt ovat III jaksossa. Valitusasioiden käsittelyä koskevat sääntömääräykset ovat aikaisempaa kattavammat ja yksityiskohtaisemmat. Sääntöjen IV jakso käsittää lautakunnan ratkaisua koskevat määräykset, ja tässä jaksossa on myös määräys niin sanotuista purkuedellytyksistä eli niistä edellytyksistä, joiden perusteella lautakunta

² Lausuntoa pyydettiin Valo ry:ltä, Suomen Urheiluliitto ry:ltä, Suomen Palloliitto ry:ltä, Suomen Jääkiekkoliitto ry:ltä, Suomen Koripalloliitto ry:ltä, Suomen Urheilun Eettinen Keskus SUEK ry:ltä, Jalkapallon pelaajayhdistys ry:ltä, Suomen Jääkiekkoliijat ry:ltä, Suomen Huippu-urheilun Unioni SHU ry:ltä, Urheiluoikeuden yhdistys ry:ltä, Suomen Asianajajaliitolta ja Urheiluoikeuden professori Olli Norrokselta.

voi ottaa ratkaisemansa asian uudelleen käsiteltäväksi. Sääntöjen V ja VI jaksot sisältävät lautakunnan välimiesoikeutena toimimista koskevat määräykset ja lautakunnan toimivallan lausunnonantajana. Sääntöjen lopussa VII jaksossa ovat muut määräykset eli sellaiset sääntömääräykset, jotka eivät luonteensa puolesta ole soveltuneet muihin jaksoihin.

2. Lautakunnan tarkoitusta, tehtävää ja toimivaltaa koskevat määräykset

2.1. Tarkoitus ja tehtävä

Lautakunnan tarkoitusta, tehtävää ja toimivaltaa käsitellään sääntöjen I jaksossa. Uutena määräyksenä sääntöihin on otettu lautakunnan tarkoitus ja tehtävä (1 §). Aikaisemmissa säännöissä oli osin samansisältöinen säännös, mutta uusissa säännöissä sääntelyä on tarkennettu tältä osin. Sääntelyn tarkoituksena on osoittaa, että lautakunta on ensinnäkin asettajaansa nähden riippumaton ja puolueeton. Myös tähän mennessä on ollut selvää, että lautakunnan asettaja ei ole vaikuttanut tai edes pyrkinyt vaikuttamaan yksittäiseen lautakunnan ratkaisuun. Tämä lähtökohta tuodaan aikaisempaa selvemmin esille myös lautakunnan sääntöjen 1 §:ssä. Lautakunnan asettaja voi halutessaan muuttaa lautakunnan sääntöjä, jos se on tyytymätön lautakunnan tulkintoihin jostakin sääntökohdasta. Sääntömuutosten kautta voidaan sitten muuttaa lautakunnan toimintaa, kuten vallan kolmijako-opin mukaisesti tapahtuu myös tuomioistuinten ratkaisujen kohdalla, jos lainsäätävä haluaa muuttaa ratkaisulinjaa tulevaisuudessa.

Sääntöjen 1 §:stä ilmenee myös se, että lautakunnan tehtävänä on toimia valituselimenä. Tämä tarkoittaa ensinnäkin sitä, että lautakunnan käsittelyn edellytyksenä on lajiliiton tai muun yhteisön tekemä päätös, johon tyytymätön hakee lautakunnalta valittamalla muutosta. Lautakunta arvioi valituksen perusteella, onko valituksen kohteena olevaa päätöstä muutettava. Lautakunnan toimiminen valituselimenä tarkoittaa toiseksi sitä, että lautakunta ei voi ensimmäisenä oikeusasteena ottaa ratkaistavakseen kysymystä, jota ei ole valituksen kohteena olevassa ratkaisussa käsitelty. Tältä osin tilanne on ollut samanlainen myös aikaisemmin ja esimerkiksi lautakunnan ratkaisuissa (UOL 7/2012, 10/2012 ja 1/2015) lautakunnassa ensimmäisenä asteena esitetyt vaatimukset on jätetty tutkimatta. Esimerkiksi ratkaisussa UOL 10/2012 valituksessa oli vaadittu lautakuntaa tekemään ratkaisu seuran puheenjohtajan erottamisesta. Lautakunnan ratkaisun perusteluissa on tältä osin todettu, että lautakunnan käsittelyn edellytyksenä on yhdistyksen tekemä päätös. Lautakunnan toimivaltaan kuuluu yhdistyksen päätösten oikeellisuuden arviointi, mutta toimivaltaan ei sen sijaan kuulu yhdistysten jäsenten erottamista koskevan päätöksen tekeminen ensimmäisenä asteena. Näin ollen lautakunta jätti valittajien esittämän vaatimuksen seuran puheenjohtajan erottamisesta tutkimatta.

Eräissä yhteyksissä on noussut esille tilanne, jossa on selvää, että seura on tehnyt päätöksen, mutta siitä ei ole laadittu virallista dokumentoitua päätösasiakirjaa. Seuran haluttomuus päätösasiakirjan laatimisessa ei merkitse sitä, että seura voisi tällaisella toiminnalla estää asian tutkimisen lautakunnassa. Esimerkiksi ratkaisussa UOL 23/2010 on todettu, että lautakunnan säännöissä ei ollut tarkemmin määritelty sitä, minkälainen kannanotto voitiin katsoa valituskelpoiseksi päätökseksi. Lautakunta katsoi, että viestin muodolla tai välitystavalla ei ollut merkitystä arvioitaessa sitä, oliko kyseessä päätös. Päätökseksi voidaan katsoa esimerkiksi kirje tai

sähköpostiviesti. Olennaista oli, että viestin täytyy sisältää kannanotto, jossa viestin lähettäneen tahon tarkoituksena on vaikuttaa viestin vastaanottajan tai muiden osapuolien oikeudelliseen asemaan. Ratkaisussa on edelleen todettu, että Urheilun kansainvälisen välitystuomioistuimen (CAS) oikeuskäytännön mukaan myös päätöksen antamatta jättäminen tai viivyttely päätöksen antamisessa yli kohtuullisena pidettävän ajan silloin, kun jokin asia edellyttää päätöstä, voidaan itsessään katsoa oikeussuojan kieltämiseksi ja siten valituskelpoiseksi "päätökseksi" (CAS 2005/A/899 kohta 13). Mainitussa asiassa lautakunta katsoi, että seuran sähköpostissa oli otettu kantaa valittajan oikeuksia koskevaan asiaan, joten sähköposti rinnastettiin valituksen käsittelyn edellytyksenä olevaan yhdistyksen päätökseen ja valitus otettiin tutkittavaksi.

Sääntökohtaan on tarkennuksena lisätty myös maininta siitä, että kysymys tulisi olla urheilua koskevista valituksista. Tällä täsmennyksellä on haluttu korostaa sitä, että lautakunnan toiminnan keskeinen lähtökohta on urheilua koskevien valitusasioiden ratkaiseminen eikä niinkään sellaisten lajiliitossa tai seurassa tehtyjen päätösten käsittely, joilla ei ole välttämättä suoraa liityntää urheiluun. Tällä tarkennuksella ei ole pyritty supistamaan lautakunnan toimivaltaa, vaan kuvaamaan yleisellä tasolla lautakunnan ydintehtävää ja sen liittyminen nimenomaan urheilua koskeviin asioihin. Lautakunnan toimivallan kannalta keskeisimmät säännökset sisältyvät toimivaltaa koskeviin 2 ja 3 §:n määräyksiin.

2.2. Toimivaltaa koskeva sääntely

2.2.1. Lähtökohtia

Lautakunnan säännöt ovat nousseet aika ajoin keskusteluun paitsi lautakunnan omassa piirissä myös urheilu-oikeuden harrastajien ja alan ammattilaisten keskuudessa. Erityisesti lautakunnan toimivaltaa koskeva sääntely näyttää herättäneen intohimoja. On katsottu, että lautakunnan toimivalta on sen tarkoitukseen nähden liian suppea, ja vaadittu toimivallan laajentamista joko yleiseksi tai ainakin nykyistä selvästi laajemmaksi niin, että se käsittäisi myös esimerkiksi sopimusoikeudelliset ja vahingonkorvausoikeudelliset riidat sekä työ-, vakuutus- ja kilpailuoikeudelliset kysymykset.³ Tällaisia ehdotuksia tehtiin myös saadussa lausuntopalautteessa. Toisaalta ehdotettiin, että toimivaltaa tai valitusoikeutta lautakuntaan tulisi jotenkin rajata siinä tarkoituksessa, että ns. järjestöhäiriköiden ja lastensa harrastustoiminnasta valittavien vanhempien valituksia ei tarvitsisi tutkia.

Sääntöuudistusta koskevassa hankkeessa on siis kuitenkin kysymys lautakunnan itsensä asettaman työryhmän ehdotuksista nimenomaan menettelysääntöjensä ajanmukaistamiseksi. Tällaisen lautakunnan oma-aloitteisesti ja omassa piirissään käynnistämän uudistustyön tarkoituksena ei ole ollut (eikä oikeastaan ole voinutkaan olla) arvioida uudelleen lautakunnan perustamisen lähtökohtia ja siten sen toimivallan perusteita esimerkiksi siltä kannalta, onko toimivalta määritelty nykyisissä

³ Käydystä keskustelusta ks. Välimäki, *Urheilu ja oikeus* 2011, s. 236 ja 243 – 245 sekä Ojala, *Urheilu ja oikeus* 2015 s. 165. Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa on hiljattain hyväksytty opinnäytetyö, jossa käsitellään laajasti tätä kysymystä (Henrik Zilliacus, ”Mikä on urheilun oikeusturvalautakunnan toimivalta ja vastaako se lautakunnan tarkoitusta?”). Zilliacuksen lautakunnan toimivaltaa käsittelevä kirjoitus sisältyy myös tähän *Urheilu ja oikeus* –julkaisuun.

säännöissä tarkoituksenmukaisella tavalla (ja kenen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla?). Lautakunnan toimivallan määrittely on urheilupoliittinen kysymys ja siitä päättäminen kuuluu lautakunnan asettajalle sekä sen jäsenjärjestöille ja liigoille, jotka vastaavat myös lautakunnan resursoinnista. Ne ovat toistaiseksi olleet halukkaita luovuttamaan riitojen ratkaisua koskevaa toimivaltaansa lautakunnalle vain säännöissä määriteltyjen kysymysten – lähinnä sääntötulkintojen ja kurinpidon sekä eräiden erityiskysymysten – osalta.

Toimivallan laajentaminen yleisesti urheilua koskeviin riitoihin merkitsisi huomattavaa toimivallan siirtämistä lautakunnalle ja sitä kautta juttumäärän lisääntymistä ja monimutkaistumista nykyisestä. Vaikka toimivalta on nykyisin säännöistä ilmenevällä tavalla rajattu, juttumäärät ovat olleet vahvassa kasvusuunnassa niin, että lautakunnan nykyinen resurssi on ollut ylikuormittunut. Näin on erityisesti ratkaisujen kirjoitustyöstä käytännössä vastaavan puheenjohtajiston ja sihteeristön osalta huolimatta siitä, että lautakunnassa on siirrytty kahden varapuheenjohtajan ja kahden sihteerin käyttöön. Onkin selvää, että lautakunnan toimivallan merkityksellinen laajentaminen edellyttäisi lautakunnan koko toiminnan uudelleen arviointia ja organisointia. Toimintaa ei enää voitaisi nykyiseen tapaan rakentaa sivutoimisen sihteeristön sekä pro bono –pohjalla toimivan puheenjohtajiston ja jäsenistön varaan, vaan olisi siirryttävä ammattimaiseen toimintaan, jotta jatkossakin voitaisiin säilyttää lainkäyttöprosessille menettelyllisesti ja asiallisesti asetettavat laatuvaatimukset.⁴

Lautakunnan toimivallan uudelleen arviointi edellyttäisikin laajempaa kuin lautakunnan sisäisessä menettelyssä tapahtuvaa selvittelyä toimivallan laajentamisen edellytyksistä ja vaikutuksista ja mm. sen selvittämistä,

- missä määrin lautakunnan toiminnasta vastaavilla tahoilla on halukkuutta toimivallan siirtämiseen ylipäätään ja erityisesti elimelle, joka ei voi antaa sitovia ratkaisuja, ja
- miten lautakunnan päätöksenteko järjestettäisiin ja miten toiminnan laajentamisen ja uudelleen organisoinnin edellyttämä lisäresursointi järjestettäisiin.

Toimeksiannon tällaiseen selvitystyöhön tulisi kuitenkin tulla toiminnan järjestämisestä vastaavilta tahoilta, jos sellaista pidetään tarpeellisena, ja resursseista vastaavien tahojen tulisi olla mukana tässä selvitystyössä. Sitä vastoin lautakunnan rooliin puolueettomana riitojen ratkaisijana ei oikein sovi se, että se olisi aloitteellinen toimivaltansa laajentamiseksi. Lautakunnan tehtävänä ei ole kyseenalaistaa tämänkaltaisia toimintansa peruslähtökohtia. Toimivallan laajentaminen edellyttäisi edellä todetuin tavoin myös lautakunnan taloudellisten resurssien uudelleen arviointia.

Lautakunta on kuitenkin pyrkinyt ratkaisukäytännössään vastaamaan sen toimivallan suppeutta koskevaan kritiikkiin ja valittajien oikeussuojatarpeisiin niin pitkälle kuin sitä on pidetty nykyisten sääntöjen puitteissa mahdollisena. Tulkintakäytäntöä on kehitetty maltillisesti niin, että päätöksen yhdistyksen sääntöjen vastaisuuden lisäksi on voitu tutkia se, onko päätös ilmeisessä ristiriidassa

⁴ Edellä esitetty vastaa sitä, mitä lautakunnan edellinen puheenjohtaja Pertti Välimäki on lausunut ”testamentissaan” jättäessään puheenjohtajan tehtävät vuodenvaihteessa 2011 – 2012, Urheilu ja oikeus 2011, s. 244 – 245. Välimäen toteamukset vastaavat myös omia kokemuksiamme lautakuntatyöstä.

perustuslain tai pakottavan lainsäädännön kanssa.⁵ Mutta tätä - siis asettajan hyväksymien sääntöjen tulkintaa - pidemmälle menevät avaukset toimivallan laajentamisen suuntaan lautakunnan omalta taholta voidaan perustellusti nähdä ongelmallisina.

Edellä mainituista syistä työryhmä on lähtenyt siitä, että nyt ajankohtaisen, menettelysääntöjen ajantasaistamista koskevan hankkeen yhteydessä ei ole perusteltua puuttua asiallisesti lautakunnan toimivaltaa koskevaan sääntelyyn. Toimivaltaa koskeva sääntely on siis tyydytty kirjoittamaan lähinnä vain kielellisesti nykyistä selkeämmäksi.

2.2.2. Toimivaltasääntelyn ehdotettu sisältö

Lautakunnan toimivalta säännellään sääntöjen 2 §:ssä ja toimivallan rajoitusta koskevat määräykset sisältyvät 3 §:ään. Uusissa säännöissä lautakunnan toimivalta on määritelty aikaisempia sääntöjä vastaavalla tavalla. Uusiin sääntöihin on tehty ainoastaan pieniä kielellisiä tarkennuksia ja täsmennyksiä. Kurinpitoa ja jäsenoikeuksien rajoittamista koskeva toimivaltaperuste on jaettu kahdeksi eri alakohdaksi (uudet 2 §:n 1 momentin alakohdat b ja c), mutta tällä ei ole tavoiteltu toimivaltaa koskevaa asiallista muutosta.

Yhdistyksen sääntöjen vastaisuutta koskeva toimivaltaperuste on kirjoitettu hieman eri tavalla kuin aikaisemmin, mutta tällä on pyritty ainoastaan täsmentämään jo aikaisemmin lautakunnan ratkaisusta ilmenevää linjaa siitä, mitä päätöksen sääntöjen vastaisuudella tarkoitetaan ja mitä kaikkia sääntöjä sääntöjen vastaisuus voi tarkoittaa. Lautakunnan ratkaisukäytännössä sääntöjen vastaisuuden on katsottu tarkoittavan myös tilanteita, joissa valituksen kohteena olevan päätöksen tai päätöksen perusteena olevien sääntömääräysten on väitetty olleen perustuslaissa turvattu perusoikeuden vastainen tai pakottavan lainsäädännön vastainen (UOL 4/2014 ja 16/2014 ja 15/2015). Tätä lautakunnan ratkaisukäytännössä kehittyneitä tulkintakäytäntöä ei kuitenkaan lähdetty kodifioimaan sääntöihin. Tällainen kodifointi olisi ensinnäkin varsin hankalaa ja toisaalta toimivallan määrittely ei olisi välttämättä aikaisempaa helpompaa ja toisi mukanaan joukon uusia tulkintakysymyksiä. Näin ollen sääntely päätettiin pitää tältä osin aikaisemman sisältöisenä. Vaikka sääntöihin ei kodifioitu lautakunnan ratkaisukäytännössä luotuja linjauksia, tämä ei tarkoita myöskään sitä, että sääntöjen vastaisuutta koskeva toimivaltaperuste olisi supistunut aikaisemmasta ratkaisukäytännöstä ilmenevästä linjasta. Lautakunnan aikaisempi ratkaisukäytäntö sääntöjen vastaisuutta koskevan tulkintakäytännön osalta on siis edelleen relevanttia ja käyttökelpoista.

Lautakunnan toimivaltaa koskeviin sääntöihin ei ole otettu mainintaa myöskään siitä, että lautakunta voi arvioida valituksen kohteena olevan päätöksen kohtuullisuutta oikeustoimilain 36 §:n nojalla. Tältä osin lautakunnan ratkaisukäytäntö on johdonmukainen sen suhteen, että lautakunnan toimivaltaan kuuluu sääntöjen alkuperäisen ja tapauskohtaisen kohtuuttomuuden arviointi (ks. esimerkiksi UOL 4/2010 ja 2/2012). Lautakunta voi siis jatkossakin sääntöjen vastaisuutta koskevan valituksen yhteydessä arvioida sääntöjen tai valituksen kohteena olevan päätöksen kohtuuttomuutta oikeustoimilain 36 §:n nojalla. Sääntöuudistuksella ei ole pyritty muuttamaan lautakunnan vakiintunutta tulkintalinjaa tältä osin.

⁵ Ks. Välimäki, Urheilu ja oikeus, 2011 s. 211 ss. ja Ojala, Urheilu ja oikeus, 2015, s. 166 – 194.

Lausuntopalautteessa kiinnitettiin huomiota siihen, tarkoitetaanko sääntöjen 2 §:n 1 momentin 1 d kohdassa yhdistyksen säännöillä myös kansainvälisen lajiliiton sääntöjä. Tältä osin on tehty tietoinen ratkaisu sen suhteen, että sääntökohdassa todetaan vain tyypillisimmät tilanteet. Selvää nimittäin on, että sääntökohdassa ei ole mahdollista määritellä tai luetella kaikkia sääntötyyppejä, joiden vastaisuudesta yksittäisessä tapauksessa voi olla kysymys. Kansainvälisen lajiliiton sääntöjen soveltaminen edellyttää yleensä sitä, että tällaisten sääntöjen soveltuminen käsillä olevaan tapaukseen on selvää ja tällaisten sääntöjen noudattamiseen on sitouduttu. Esimerkiksi lautakunnan ratkaisussa UOL 19/2015 nyrkkeilyn SM-kilpailujen osalta sovellettavaksi tulivat osin myös kansainvälisen liiton säännöt. Kansainvälisen liiton säännöt voivat siten olla sellaiset säännöt, joita sääntökohdassa 1d tarkoitetaan. Toisaalta on havaittava, että luettelo eri sääntötyypeistä on muutoinkin ainoastaan esimerkkiluettelo ja säännöt voivat olla nimeltään tai yleisyydeltään muunkinlaisia kuin sääntökohdassa luetellut säännöt. Esimerkiksi ratkaisussa UOL 23/2014, 24/2015 ja 25/2015 on katsottu, että liiton julkaisemat maajoukkueyhmien valintaa koskeneet kriteerit / säännöt olivat sellaiset säännöt, joiden vastaisuuden arviointi kuului lautakunnan toimivaltaan.

Sääntöjen 2 §:n 1 momentin 1 d kohdassa lautakunnan toimivallan ulkopuolelle on aikaisempaa vastaavasti rajattu lajisäännöt. Tältäkin osin uudistustyön yhteydessä keskustelun kohteeksi nousi kysymys siitä, mitä lajisäännöillä tarkoitetaan ja tuleeko lajisäännöt määritellä aikaisempaa tarkemmin lautakunnan säännöissä. Selvä lähtökohta on, että lautakunnan toimivaltaan ei kuulu kunkin urheilun lajisääntöjen arviointi. Lautakunta ei muuta kilpailun tuloksia eikä arvioi, onko kilpailun tuomari määrännyt oikean sanktion kilpailutilanteessa. Lautakunta on ratkaisukäytännössään joutunut suorittamaan rajanvetoa sen suhteen, milloin on kysymys toimivaltaan kuuluvasta sääntöjen vastaisuuden arvioinnista ja milloin taas toimivaltaan kuulumattomasta lajisääntöjen arvioinnista. Urheilun lajisääntöjen vastaisuutta on tulkittu siten, että kilpailusuoritusta koskevien urheilun lajisääntöjen soveltaminen ja lajisääntöjen mukaan määrättyjen kilpailusuoritusta koskevien seuraamusten tutkiminen eivät kuulu oikeusturvalautakunnan toimivaltaan. Poikkeuksellisesti oikeusturvalautakunta on voinut tutkia myös lajisääntöjen rikkomista koskevan kysymyksen, jos sen perusteella on määrätty kurinpitoseuraamus, joka on määrätty kestämään huomattavan pitkän ajan. Tällöinkin arvioinnin kohteena on nimenomaan se, onko yksittäisen kilpailusuorituksen ulkopuolelle ulottuvalle seuraamukselle ollut asianmukaiset perusteet. Tässä yhteydessä arvioinnin kohteena voi olla lajisuurituksen arviointi, mutta lautakunta ei ratkaisussaan ota kantaa yksittäisen kilpailun tai ottelun lopputulokseen sinänsä, vaan kannanotto kohdistuu siihen, onko asiassa ollut perusteet kilpailusuorituksen ulkopuolelle ulottuvan seuraamuksen määräämiseen. Lautakunnan ratkaisukäytäntöä siitä, mitä lajisäännöillä tarkoitetaan, on varsin runsaasti ja tässä yhteydessä voidaan viitata erityisesti ratkaisuihin UOL 2/2001, 14/2008, 8/2009, 12/2011, 27/2011, 22/2011 ja 23/2013. Sääntökohdan muotoilu on pyritty laatimaan sellaiseksi, että se vastaa tätä lautakunnan varsin vakiintunutta ratkaisukäytäntöä.

Erilaisten liigojen, kuten jääkiekon Liigan tai jalkapallon Veikkausliigan, kohdalla lautakunnan toimivallassa ei ole tapahtunut muutoksia. Liigan tulee olla ensinnäkin sitoutunut lautakunnan toimivaltaan ja asiaryhminä toimivaltaan kuuluvat kurinpitoasiat ja kilpailutoimintaa koskevat sääntöjen vastaisuudet. Eri liigoja koskevissa valitusasioissa lautakunnassa on säännöllisesti ja

tyypillisesti kysymys on ollut esimerkiksi pelaajan edustuskelpoisuudesta (UOL 19/2014), kurinpidosta (UOL 44/2015) tai sarjalisenssistä (UOL 7/2015).

Arvokisavalituksia koskevaan sääntökohtaan ei ole tehty asiallisia muutoksia. Kielellisesti sääntökohtaa on tarkennettu siten, että valittaa voi arvokilpailuihin valitsemista tai valitsematta jättämistä koskevasta päätöksestä, kun aikaisemmin säännöissä oli ainoastaan mainittu valitsematta jättäminen. Tällä ei ole tavoiteltu asiallista muutosta, vaan haluttu tarkentaa sanontaa, jotta erilaiset päätöksentekotilanteet tulisivat aikaisempaa paremmin huomioon otetuiksi. Tyypillinen tilanne arvokisavalituksissa on se, että valitsematta jäänyt urheilija valittaa valintaa koskevasta päätöksestä ja vaatii, että hänet tulisi valita jo valitun urheilijan tilalle. Tilanne voi olla myös sellainen, että ketään urheilijaa ei ole valittu ja valittaja katsoo, että hänet tulisi valita edustajaksi. Edelleen tilanne voi olla sellainen, että jo tehtyä valintapäätöstä muutetaan ja jo valittu urheilija pudotetaan valittujen joukosta. Pudotettu urheilija voi valittaa päätöksen muuttamisesta. Kaikissa näissä on kysymys arvokisavalituksesta, ja tällaisissa tilanteissa päätöksestä voi valittaa urheilija, joka katsoo kuuluvansa valittavien joukkoon.

Dopingasioissa lautakunnan toimivaltaan kuuluvat nykyisen Suomen urheilun eettisen keskuksen SUEK:n valvontalautakunnan ja erivapauslautakunnan antidopingsäännösten perusteella tekemät päätökset. Antidopingsäännösten kohdassa 13 on käsitelty muutoksenhakuun liittyviä kysymyksiä ja lähtökohtaisesti muutosta valvontalautakunnan ja erivapauslautakunnan päätöksiin voi hakea niissä tilanteissa, joita antidopingsäännöstössä on määritetty. Antidopingsäännösten kohdan 13.1 mukaan antidopingsäännösten tai sen perusteella vahvistettujen määräysten mukaisesti päätöksiin voi hakea muutosta siten kuin antidopingsäännösten kohdissa 13.2–13.8 määrätään tai kuten muualla tässä säännöstössä tai kansainvälisissä standardeissa määrätään. Dopingasioissa urheilija tai toimihenkilö voi hakea muutosta ensimmäisen kerran siinä vaiheessa, kun SUEK:n valvontalautakunta on todennut dopingrikkomuksen tapahtuneen ja antanut lajiliitolle päätöksen rangaistuksen määräämisestä. Toinen mahdollisuus muutoksen hakemiseen on siinä vaiheessa, kun lajiliitto on antanut ratkaisunsa asiassa eli määrännyt toimintakiellon tai antanut vapauttavan ratkaisun. Lajiliiton langettavaa päätöstä koskeva valitus ei suoraan kohdistu antidopingorganisaation päätökseen vaan lajiliiton päätökseen. Tällöinkin SUEK:lle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi valituksesta. Tästä on säädetty sääntöjen 16 §:ssä eikä sääntelyssä ole tältä osin tapahtunut asiallisia muutoksia.

2.3. Toimivallan rajoitukset

Sääntöehdotuksen 3 §:stä ilmenevät toimivallan rajoitukset. Ensimmäisenä on olennaista huomata, että lautakunnan toimivalta ei ole yleinen, vaan lautakunnan toimivaltaan kuuluu ainoastaan 2 §:ssä mainittujen asioiden käsittely. Lautakunnan toimivaltaan eivät siten kuulu kaikki urheilun oikeusriidat, vaan lautakunta on toimivaltainen antamaan ratkaisusuosituksia vain sääntöjen 2 §:ssä tarkoitetuissa kysymyksissä. Tämä lautakunnan toimivallan lähtökohta on todettu myös ratkaisukäytännössä (ks. esimerkiksi UOL 2/2010).

Sääntöjen 3 §:n 2 momentissa on lautakunnan toimivallan kannalta keskeinen määräys siitä, että sen lajiliiton tai yhdistyksen, jonka päätöksestä lautakuntaan valitetaan, tulee olla sitoutunut

lautakunnan toimivaltaan. Lautakunnan toimivaltaan sitoutumista on käsitelty lautakunnan ratkaisuisissa UOL 3 ja 4/2010, 10/2010 ja 12/2010. Lautakunnan toimivalta perustuu sopimukseen tai yhdistysoikeudelliseen sitoutumiseen. Eri urheilulajien lajiliittojen sitoutuminen tapahtuu tyypillisesti VALO ry:n ja jatkossa Olympiakomitean (OK) sääntöjen kautta siten, että liiton tullessa VALO:n tai OK:n jäseneksi se sitoutuu noudattamaan VALO:n tai OK:n sääntöjä. VALO:n ja OK:n sääntöjen mukaan yhteisön jäsenet sitoutuvat noudattamaan Urheilun oikeusturvalautakunnasta annettuja sääntöjä ja määräyksiä, elleivät ne ole muun vastaavan oikeusturvaelimen piirissä. Yksittäisen seuran sitoutumisen on katsottu tapahtuvan siten, että seura on lajiliiton jäsen seurana sitoutunut lautakunnan toimivaltaan (UOL 3/2010). Urheilun oikeusturvalautakunnan sääntöihin sitoutuminen voi tapahtua myös muuta kautta, ja sitoumuksen antaminen on mahdollista myös yhdistyksen omissa säännöissä. Oikeusturvalautakunnan ratkaisukäytännön mukaan lautakunta on voinut tutkia asian, jos osapuolet ovat kyseisessä tapauksessa suostuneet asian käsittelyyn oikeusturvalautakunnassa. Yksittäisessä valitusasiassa lautakunnan toimivaltaan sitoutuminen ei ole aiheuttanut ongelmia ja lautakunnan ratkaisukäytännössä on lähdetty siitä, että toimivallan puuttuminen edellyttää sitä koskevaa väitettä; muutoin valitukseen vastaaminen katsotaan tarkoittavan toimivallan hyväksymistä ainakin käsillä olevassa yksittäisessä asiassa.

Sääntöjen 3 §:n 3 momentissa on aikaisempia sääntöjä vastaavasti vaatimus siitä, että valituksen tutkiminen edellyttää sitä, että asianomaisen järjestön eli tyypillisesti lajiliiton sisäiset muutoksenhakumahdollisuudet tulee olla käytetty ja lautakuntaan voi valittaa vasta viimeisestä järjestön sisäisestä päätöksestä. Jos lautakuntaan valitetaan sellaisesta järjestön päätöksestä, johon tulisi järjestön määräysten mukaan hakea muutosta ensin järjestön sisäisesti, valitus jätetään lautakunnassa tutkimatta (UOL 9/2012). Tässä yhteydessä on hyvä huomata, että lajiliitto tai muu järjestö ei voi omilla säännöillään kuitenkaan rajoittaa tai lopullisesti estää muutoksenhaku lautakuntaan. Lajiliitto voi laatia lajiliiton sisäisen muutoksenhakujärjestelmän tai kieltää lajiliiton sisällä muutoksenhakumahdollisuudet, mutta lajiliiton sisäinen muutoksenhakukielto ei rajoita lautakunnan toimivaltaa. Lautakunta arvioi itse toimivaltansa, ja erilaiset muutoksenhakukiellot esimerkiksi vähäisistä kurinpitovirheistä eivät rajoita lautakunnan toimivaltaa. Jos järjestö on sitoutunut lautakunnan toimivaltaan, lähtökohtana on, että lautakunta ratkaisee toimivaltansa lautakunnan omien sääntöjen perusteella. Esimerkiksi ratkaisussa UOL 12/2007 on todettu, että liitto ei voinut omilla kurinpitosäännöillään rajoittaa valitusoikeutta lautakuntaan, vaan toimivaltaa koskevan arvioinnin suoritti lautakunta itse.

Sääntöjen 3 §:n 4 momentissa on aikaisempia sääntöjä vastaavasti myös rajoitus sen suhteen, että lautakunta ei voi ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka on ratkaistu tai käsiteltävänä yleisessä tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa. Kysymys tulee olla samasta asiasta ennen kuin käsittely lautakunnassa estyy. Sen sijaan esimerkiksi se, että käräjäoikeudessa käsiteltävässä asiassa vaikkapa rikosoikeudellisessa menettelyssä on esillä sama historiallinen tapahtumainkulku kuin lautakunnassa vireillä olevassa asiassa, ei estä samaan tapahtumaan liittyvän kurinpitoasian tutkimista lautakunnassa (ks. esimerkiksi UOL 12/2008). Kysymys ei ole tällöin samasta asiasta, joka estäisi asian käsittelyn lautakunnassa.

Selvää on, että jos sama asia on jo ratkaistu tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa, lautakuntaan toimitettu valitus jätetään tutkimatta. Sen sijaan tilanteessa, jossa sama asia on samanaikaisesti vireillä lautakunnassa ja tuomioistuimessa, sääntökohta ei edellytä sitä, että lautakunnassa oleva valitus jätettäisiin heti sillensä tai tutkimatta tietämättä ensin, miten tuomioistuin tai välimiesoikeus suhtautuu asian käsittelyyn. Tähän kysymyksenasetteluun liittyy sääntöjen 18 §:ään otettu mahdollisuus jättää lautakunnassa oleva asia lepäämään siihen saakka, kunnes yleinen tuomioistuin on antanut ratkaisunsa asiassa. Lautakunnassa on ollut esillä tilanteita, joissa sama asia on ollut vireillä samanaikaisesti lautakunnassa ja yleisessä tuomioistuimessa. Esimerkiksi tapauksissa UOL 3/2010 ja 4/2010 seurasta erotetut henkilöt valittivat lautakuntaan. Tämän jälkeen seura laittoi kärjäoikeudessa vireille kanteen, jossa vaadittiin vahvistettavaksi, että erottamista koskeva päätös on laillinen. Lautakunnassa oli arvioitava, estikö kanteen vireilläolo asian käsittelyn lautakunnassa vai tuliko asiassa jäädä odottamaan tuomioistuimen ratkaisua asiassa eli ottaako se kanteen tutkittavaksi ja antaako se pääasiaa koskevan ratkaisun asiassa. Lautakunta totesi, että jos tällaisessa tilanteessa yhtäältä oikeusturvalautakunta jättäisi valituksen sillensä ja toisaalta myös kärjäoikeus jättäisi yhdistyksen kanteen tutkimatta, asiassa syntyisi muutoksenhaku- ja vireillepanomääräaikaisten vuoksi epävarmuus siitä, saako seurasta erotettu henkilö erottamispäätöksen lainmukaisuuden tutkittavaksi sen paremmin oikeusturvalautakunnassa kuin kärjäoikeudessa. Lautakunta hylkäsi vaatimuksen jättää valitus sillensä ja jätti valituksen lepäämään siihen saakka, kunnes kärjäoikeuden ratkaisu oli tiedossa. Tapauksessa kävi lopulta sillä tavoin, että kärjäoikeus jätti seuran kanteen tutkimatta ja seurasta erotettujen henkilöiden valitusten käsittelyä lautakunnassa jatkettiin ja seurasta erottamista koskeva päätös kumottiin (UOL 32/2011). Myös ratkaisussa UOL 7/2013 lautakunnassa vireillä ollut valitus jätettiin lepäämään, koska sama asia oli vireillä kärjäoikeudessa. Hovioikeuden antaman pääasiaa koskeneen ratkaisun jälkeen eri vaiheiden seurauksena valittaja peruutti lopulta valituksen lautakunnassa (UOL 36/2015).

3. Lautakunnan kokoonpano

Lautakunnan kokoonpanoa koskevat säännöt ovat sääntöjen II jaksossa (4-8 §:t). Lautakuntaan kuuluu sääntöjen 4 §:n mukaan puheenjohtaja, tarpeellinen määrä varapuheenjohtajia ja vähintään 17 jäsentä. Tältä osin sääntelyssä ei ole tapahtunut muutoksia ja tällä hetkellä lautakunnassa on puheenjohtajan lisäksi kaksi varapuheenjohtajaa ja 20 jäsentä. Varapuheenjohtajien määrällä on vaikutusta lautakunnan työnjakoon, koska ratkaisukokoonpanon puheenjohtajana tulee olla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Lautakunnan jäsenmäärä on suhteellisen suuri, mutta tällä tavoin eri urheilulajien ja niihin liittyen oikeudellisten erityispiirteiden tuntemus on kyetty tarpeellisessa määrin turvaamaan. Lautakunnan toimikausi on aikaisemmin mukaisesti neljä kalenterivuotta (6 §).

Lautakunta voi ottaa sääntöjen 7 §:n nojalla toimikaudekseen tarpeellisen määrän sihteereitä. Tältä osin sääntelyä on muutettu siten, että sihteerit otetaan koko lautakunnan nelivuotiskaudeksi eikä enää valintaa tehdä vuosittain, kuten aikaisempien sääntöjen mukaan on tehty. Lautakunnassa on ollut kaksi sihteerä vuodesta 2008 alkaen. Sihteerien rooli ja merkitys lautakunnan työssä on keskeinen, koska heidän vastuullaan on juttujen valmistelu eli vastausten pyytäminen, erilaisten lausumien pyytäminen ja ratkaisuluonnoksen tekeminen. Sihteerien keskeisin tehtävä on huolehtia

valitusasian valmistelusta siten, että asia on suoritettuna valmistelun pohjalta ratkaistavissa lautakunnan istunnossa.

Lautakunta on sääntöjen 8 §:n mukaan toimivaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään kaksi muuta jäsentä. Tältä osin sääntelyä ei muutettu, vaikka valtaosassa asioita kokoonpanoon kuuluu puheenjohtajan lisäksi neljä jäsentä. Lausuntopalautteessa kiinnitettiin huomiota siihen, olisiko tosiasiallinen kokoonpano (1+4) syytä kirjata sääntöihin. Tältä osin tarkoituksenmukaisempana pidettiin, että sääntökohtaa ei muuteta, mutta aikaisemmin vuosittain täysistunnon esittämä näkemys asioiden käsittelystä 1+4 kokoonpanossa kirjataan sääntöuudistuksen yhteydessä myös uudistettavaan lautakunnan työjärjestykseen. Työjärjestykseen otettavan määräyksen mukaan lautakunnan istunnon puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Puheenjohtajan lisäksi kokoonpanoon kuuluu lähtökohtaisesti neljä jäsentä, jollei jutun laadusta, kiireellisyydestä tai muusta perustellusta syytä tarkoituksenmukaisempana pidetä 1+2 tai 1+3 kokoonpanoa.

Merkittävänä lisäyksenä aikaisempiin sääntöihin nähden ratkaisuvalltaa on eräissä tilanteissa annettu yksin lautakunnan puheenjohtajalle tai varapuheenjohtajalle (8 § 2 momentti). Yksi jäsen voi ratkaista asian, jos valitus on peruutettu eli tällöin lausunnon antaminen raukeaa. Yksi jäsen voi tällöin ratkaista myös mahdolliset lautakuntakulujen korvaamista koskevat kysymykset. Yksi jäsen voi myös jättää myöhään tehdyn valituksen tutkimatta. Lautakunnan sääntöjen tarkoittama valituksen vireillepanoa koskeva määräaika (10 §) jättää soveltajalleen harkintavalltaa sen arvioimisessa, onko valitus tullut vireille ajoissa, joten tulkinnanvaraisissa tilanteissa asia voidaan tarvittaessa käsitellä normaalissa kokoonpanossa. Lautakunnan työjärjestykseen onkin tarkoitus ottaa määräys siitä, että yhden jäsenen toimivaltaan kuuluva asia voidaan asian laadun sitä vaatiessa siirtää lautakunnan sääntöjen 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuna päätösvaltaisen kokoonpanon käsiteltäväksi. Tällainen mahdollisuus asian siirtämiseen laajemman kokoonpanon päätettäväksi olisi mahdollista ilman työjärjestykseen otettavaa määräystä, mutta epäselvyyksien välttämiseksi asian siirtämistä koskevasta mahdollisuudesta on katsottu tarpeelliseksi ottaa määräys työjärjestykseen.

Yksi jäsen voi jättää valituksen tutkimatta myös tilanteessa, jossa valitusmaksua (12 § 2 momentti) ei ole maksettu sille varatussa määräajassa. Tässä menettely on se, että jos maksua ei ole maksettu valituksen vireillepanon yhteydessä, valittajalle varataan tilaisuus suorittaa valitusmaksu uhalla, että valitus jätetään tutkimatta. Jos maksua ei ole kehotuksesta huolimatta maksettu, valitus voidaan yhden jäsenen kokoonpanossa jättää tutkimatta. Yhden jäsenen kokoonpanossa valitus voidaan jättää myös tutkimatta, jos valittaja ei noudata kehotusta täydentää valitusta. Tällöin tutkimatta jättäminen edellyttää sitä, että alkuperäinen valitus on niin puutteellinen, että se ei kelpaa käsittelyn perustaksi eikä sitä ole pyynnöstä huolimatta täydennetty. Myös selvästi lautakunnan toimivaltaan kuulumattomat valitukset tai selvästi perusteettomat valitukset voidaan jättää yhden jäsenen kokoonpanossa tutkimatta tai hylätä (17 §). Yksi jäsen voi myös jättää valituksen lepäämään sääntöjen 18 §:ssä tarkoitettuna tilanteessa. Kaikissa näissä yhden jäsenen toimivaltaan kuuluvissa asioissa asian käsittely voidaan siirtää normaaliin kokoonpanoon, jos asia on tulkinnanvarainen tai asian laatu sitä muutoin vaatii.

Yksittäinen valitusasia voidaan siirtää myös täysistunnon ratkaistavaksi. Päätöksen asian siirtämisestä täysistuntoon tekee kokoonpanon puheenjohtaja. Säännöissä tai työjärjestyksessä ei ole määrystä siitä, mikä on täysistunnon toimivaltainen jäsenmäärä eli montako jäsentä päätösvaltaiseen täysistuntoon tulee osallistua. Tämä on ollut tietoinen valinta. Jos valitusasia siirretään täysistuntoon, lähtökohtana on kuitenkin pidettävä sitä, että täysistunnon muut kuin alkuperäiset jäsenet ylittävät lukumäärältään alkuperäisen kokoonpanon lukumäärän. Tämä tarkoittaa sitä, että jos juttu on ensin käsitelty viiden jäsenen kokoonpanossa, täysistunnossa asian käsittelyyn tulisi osallistua vähintään 11 jäsentä. Tämä on kuitenkin ainoastaan tavoite eivätkä säännöt estä valitusasian käsittelemistä, vaikka jäseniä olisi vähemmän kuin 11. Täysistunnossa käsitellään paljon myös lautakunnan hallintoasioita ja näiden asioiden käsittelemiseksi ei ole syytä sitoutua mihinkään tiettyyn jäsenten vähimmäismäärään.

4. Valitusasioiden käsittelyä koskevat säännöt

4.1. Yleisiä näkökohtia sääntelytasosta

Valitusasioiden käsittelyä koskevat keskeiset määräykset ovat sääntöjen III jaksossa. Lautakunnan menettelysääntöjen tarkoituksena on taata se, että asia voidaan lautakunnassa käsitellä asianmukaisesti reiluksi koettavassa menettelyssä, jossa asianosaiset saavat sanoa sanottavansa. Menettelysäännöt on – kuten prosessisäännöt yleensäkin – pyrittävä pukemaan verraten yleiseen muotoon. Tällaisina niissä aina joudutaan jättämään ainakin jossain mitassa sijaa erilaisille tulkinnoille. Sääntömääräysten yleisluonteisempi muotoilu toisaalta mahdollistaa tarvittavan jouston sääntöjen tulkinnassa, kun taas kasuistiset menettelysäännökset ovat omiaan jäykistämään menettelyä ja ne voivat johtaa uusiin tulkintaongelmiin.

Menettelysääntöjen tarkoituksena ei siis ole antaa yksityiskohtaisia vastauksia kaikkiin eteen tuleviin menettelyllisiin tulkintakysymyksiin. Tärkeämpää on, että säännöt on kyetty laatimaan niin, että niistä voidaan tarvittaessa tulkintateitse johtaa vastaus kulloinkin esillä oleviin, yksittäistapauksellisten olosuhteiden nostamiin kysymyksiin.

Edellä lausuttu koskee erityisesti sellaisia yleisiä prosessuaalisia kysymyksiä, joiden sääntely lainkäytössä on yleisesti jätetty ns. yleisten oppien ja periaatteiden varaan. Tyypillinen tällainen kysymys on asialegitimaatio. Yleisesti ottaen puhevalta lainkäytössä liitetään niihin tahoihin, joiden intressissä oikeutta käydään. Tällainen taho voi toisinaan olla määritettävissä muodollisin kriteerein (esimerkiksi yhteisön tai sen toimielimen jäsenyyden perusteella), mutta ei läheskään aina. Tällöin joudutaan tyytymään siihen, että asialegitimaatio määritellään yleisemmin viittaamalla niihin tahoihin, joiden oikeuksista tai velvollisuuksista kulloinkin on kysymys.

Lautakuntamenettelyssä kysymys asialegitimaatiosta liittyy siihen, kuka voi olla valittajana tai vastaajana lautakunnassa. Nykyisissä säännöissä tämä on määritelty vain valittajan osalta: sellaisena voi olla se, jonka oikeuteen tai etuun valituksen kohteena oleva asia vaikuttaa. Tämä sääntely on ehdotettu säilytettäväksi, kuitenkin niin, että se koskisi myös valittajan vastapuolta. Sääntöihin ehdotetaan siten sisällytettäväksi vastauksen pyytämistä koskeva määräys, jonka mukaan vastaus on pyydettävä siltä, jonka oikeuteen tai etuun valituksen kohteena oleva asia vaikuttaa.

Lausuntopalautteessa ehdotettiin vielä sen määrittelemistä säännöissä, millainen etu tai oikeus voi käytännössä perustaa valitus- tai vastausoikeuden. Koska etu ja oikeus viittaavat päätöksen asiallisiin vaikutuksiin, kysymys voi olla mitä erilaisimmista asetelmista, joita ei ole mahdollista määritellä muodollisin kriteerein. Työryhmässä päädyttiin siihen, että kun toivotunkaltainen määritelmän tyhjentävä jatkomäärittelemine ei ole sääntötasolla käytännössä mahdollista, siihen ei ole järkevää edes pyrkiä. Vaarana päinvastoin olisi, että ajauduttaisiin uusiin, entistä vaikeimpiin tulkinta- ja rajanveto-ongelmiin.

Valittajalegitimaatiota koskeva muotoilu on nykyisissä säännöissä varsin laaja. Sen perusteella valittajalegitimaation on katsottu eräissä tilanteissa ja edellytyksin olleen kurinpitoseuraamuksen osalta ottelun erotuomarilla (UOL 13/2012) samoin kuin pelaajalla, johon kurinpitoseuraamukseen johtanut rike oli kohdistunut (UOL 10/2014). Voidaan kenties väittää, että kurinpitoseuraamus vaikuttaa sanottujen tahojen oikeuteen ja etuun vain välillisesti, ja kysyä, tulisiko asialegitimaation perustavan intressin olla välitöntä. Toisaalta epätietoisuutta on vastaajapuhevallan osalta voinut aiheuttaa esimerkiksi se, keitä kaikkia on kuultava valitettaessa arvokisavalinnasta tai puututtaessa pelaajan edustuskelpoisuutta koskevassa asiassa otteluiden lopputuloksiin sarjataulukon vaikuttavalla tavalla. Näiltä osin puolestaan suppea asialegitimaatiotulkinta voi aiheuttaa epäilyksiä.

Verraten laaja asialegitimaatiomäärittely on nyt siis ehdotettu säilytettäväksi ja ulotettavaksi koskemaan myös valittajan vastapuolia. Työryhmä on katsonut, että tällainen sääntely mahdollistaisi riittävällä tavalla erilaisten ajateltavissa olevien käytännön tilanteiden hallinnan. Yksittäistapauksittain jouduttaisiin – mutta toisaalta myös saataisiin – jatkossakin arvioida sitä, kenen oikeutta ja etua asia kulloinkin koskee asialegitimaation perustavalla tavalla.

4.2. Toissijaisesti sovellettavat menettelynormit

Lautakunnan menettelyn sääntelyssä on otettava huomioon menettelyyn liittyvät erityispiirteet. Menettelysääntöjä laadittaessa on syytä tiedostaa ensinnäkin se, että lautakuntamenettelyssä on kysymys varsin usein ns. maallikkoprosessista. Jo valituksen kohteena oleva päätös seurassa tai lajiliitossa on saatettu tehdä melko suppean valmistelun pohjalta ja ilman lainopillista apua. Myös lautakunnassa paitsi urheilija myös vastapuolena oleva liitto tai seura esiintyy usein ilman lainopillista avustajaa. Menettely lautakunnassa on pyritty järjestämään nämä näkökohdat huomioon ottaen sellaiseksi, että lautakuntaan valittaminen ja asian ajaminen siellä olisi yksinkertaista ja että oikeuksiin pääsy ei kariutuisi tarpeettomiin muotoseikkoihin. Tarkoitus on tarjota matalan kynnyksen oikeussuojatie mutta kuitenkin niin, että keskeisistä menettelyllisistä oikeusturvatakeista pidetään kiinni.

Toiseksi menettelysäännöissä on otettava huomioon se, että lautakunnan käsiteltävänä on erityyppisiä asioita: On yhtäältä dispositiivisten riita-asioiden kaltaisia sääntötulkintajuttuja ja toisaalta rankaisuluontoisia kurinpitoasioita, joihin liittyy jossain määrin rikosasioille tyypillisiä piirteitä. Näiden lähtökohtien voi nähdä heijastuvan siihen, missä määrin lautakuntamenettelyyn on

perusteltua soveltaa niitä sääntöjä ja periaatteita, joita noudatetaan lainkäytössä yleisesti ja minkä lajisia prosessisääntöjä on kulloinkin perusteltua soveltaa toissijaisesti.

Työryhmän ehdotuksessa on lähdetty siitä, että asian käsittelyyn voitaisiin soveltuvin osin soveltaa yleisissä tuomioistuimissa noudatettavia menettelysäännöksiä, jos lautakunnan menettelysäännöksistä ei muuta johdu. Näin on lautakunnan käytännössä menetelty jo nykyisten sääntöjen aikana, vaikkei säännöissä olekaan tämän sisältöistä viittaussäännöstä (ks. esim. UOL 16/2013). Sääntöehdotuksessa ei ole määritelty sitä, sovelletaanko asioissa toissijaisesti riita- vai rikosasoiden vaiko kenties hallintolainkäytön menettelysäännöksiä. Lausuntopalautteessa onkin vaadittu, että säännöissä olisi yksiselitteisesti ilmoitettava, minkä prosessilajin säännöksiä asioiden käsittelyyn olisi toissijaisesti noudatettava, ja ehdotettu sovellettavaksi dispositiivisissa riita-asioissa sovellettavia normeja.

Työryhmän ehdotus on ollut tietoinen ratkaisu. Se on perustunut siihen näkökohtaan, että lautakunnassa noudatettavan menettelysääntelyn tulisi olla tapauskohtaisesti joustavaa ja sellaista, että lautakuntamenettelyn ja ratkaistavana olevan asian erityispiirteet voidaan ottaa kulloinkin riittävästi huomioon. Dispositiivisia riita-asioita koskevien säännösten täysimittainen soveltaminen merkitsisi sitä, että sovellettaviksi tulisivat esimerkiksi preklusiota koskeva normisto koko laajuudessaan. Preklusionormien rajoitukseton soveltaminen lautakuntamenettelyn kaltaiseen muutoksenhakuun on kuitenkin ongelmallista jo siitä syystä, että alemman asteen menettelyyn seurassa tai lajiliitossa, jonka päätöstä valitus koskee, ei ymmärrettävistä syistä liity sen kaltaisia oikeusturvan takeita, joita preklusiosääntelyn täysimittainen voimaansaattaminen muutoksenhakuasteessa tyypillisesti edellyttäisi. Lautakuntamenettelyä edeltävässä vaiheessa ei esimerkiksi pyritä erikseen valmistelutyypillisesti selvittämään riidan kohdetta ja tarjottavaa todistelua, ja asianosaisten argumentaatio ja todistelu täsmentyvätkin melko usein vasta lautakuntavaiheessa. Ja kuten sanottu, kurinpitoasiat muistuttavat asiallisesti pikemminkin rikoskuin riitaprosessia, eikä niihin jo sen vuoksi liene aiheellista soveltaa kaikilta osin toissijaisesti riitaprosessin vaan pikemminkin rikosprosessin periaatteita.

Tämän kaltaisista syistä työryhmän ehdotus on tarkoituksella laadittu joustavaksi sitä silmällä pitäen, että lautakunta voisi tapauskohtaisesti arvioida sen, mitä normistoa ja miltä osin on kussakin yksittäistapauksessa perusteltua soveltaa. Ajatuksena toki on, että riita-asioiden kaltaisissa sääntötulkintajutuissa tulkintatukea haettaisiin dispositiivisia riita-asioita koskevista normeista, mutta ei välttämättä koko laajuudessaan eli ei niiltä osin kuin ne eivät luontevasti sovellu lautakuntamenettelyyn sen erityispiirteet huomioon ottaen. Kurinpitoasioissa johtoa voitaisiin puolestaan hakea rikosprosessisääntelyn puolelta niiltä osin kuin sen katsotaan sopivan lautakuntamenettelyyn.

Asianosaisten kannalta on tietenkin tärkeää edeltä käsin tietää, mitkä menettelysäännökset voivat kulloinkin tulla lautakunnan sääntöjen ohella toissijaisesti sovellettaviksi. Lähtökohtana voitaneen pitää, että edellä todettuja, asian laadun mukaan määräytyviä perusteita voitaisiin pitää vahvoina lähtökohtina asian arvioinnissa. Jos kysymys toissijaisesti sovellettavasta prosessinormistosta osoittautuu yksittäistapauksessa merkitykselliseksi ja epäselväksi, näistä kysymyksistä voitaisiin

tarvittaessa keskustella myös asianosaisten kanssa jutun kestäessä, jotta sovellettavat menettelysäännöt eivät tule asianosaisille yllätyksenä.

4.3. Valmistelua ja käsittelyä koskevat uudet määräykset

Uusia sääntöjä koskevassa ehdotuksessa on nykyistä täsmällisemmin säännelty se, mitä seikkoja valituksesta tulisi ilmetä. Vastauksen osalta nykyisissä säännöissä ei ole lainkaan määräystä, ja tältä osin sääntöihin ehdotetaan vastaavaa sääntelyä kuin valituksen osalta. Tarkoituksena on, että yksilöidympi ohjaus säännöissä johtaisi nykyistä jäsenyteenpään prosessaamiseen lautakunnassa. Sääntely vastaisi asiallisesti yleisissä tuomioistuimissa tältä osin noudatettavia säännöksiä.

Lisäksi ehdotus sisältää uudet valituksen ja vastauksen täydentämistä koskevat määräykset sekä määräykset asian ratkaisemisesta vastausta pyytämättä ja asian lepäämään jättämisestä. Viimeksi mainitun säännöksen (18 §) mukaan asia voitaisiin jättää lepäämään, jos se on vireillä yleisessä tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa. Säännös jättää soveltajalleen harkintavaltaa samaan tapaan kuin oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 4 §:n säännös. Viimeksi mainittu säännös voisi tulla sovellettavaksi myös lautakunnassa sääntöjen 24 §:n viittaussäännöksen nojalla silloin, kun asian käsittelylle on muu pitkäaikainen este kuin sen käsittely tuomioistuimessa. Asia voitaisiin ehdotetun 17 §:n nojalla ratkaista vastausta pyytämättä vastaavanlaisin edellytyksin kuin riita-asia yleisessä tuomioistuimessa.

Ehdotetun 3 §:n 4 momentin mukaan lautakunta ei voi ratkaista asiaa, joka on ratkaistu tai käsiteltävänä yleisessä tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa. Lausuntopalautteessa epäiltiin ehdotetun lepäämäänjättämissäännöksen olevan ristiriidassa sanotun säännöksen kanssa siksi, että lepäämäänjättämistä koskeva säännös on harkinnanvarainen, kun taas 3 §:n 4 momentti näyttäisi edellyttävän tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian jättämistä lautakunnassa tutkimatta.

Asian käsittely tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa ei kuitenkaan vielä sellaisenaan voi estää asian käsittelyä ja tarvittaessa lepäämään jättämistä lautakunnassa, kunnes tiedetään, tarjoaako tuomioistuin asiassa oikeussuojaa eli tutkiiko se jutun. Asian käsittely ja lepäämään jättäminen lautakunnassa voi siksi olla tällaisissa tilanteissa tarpeen, eikä asiaa voida lautakunnassa aina jättää välittömästi tutkimatta sen saatua tiedon asian tuomioistuin käsittelystä. Muun muassa tästä syystä lepäämäänjättämistä koskevan normin tulee olla myös lautakuntamenettelyssä fakultatiivinen.

Työryhmä on ehdottanut, että lautakunta voisi toimittaa istuntonsa myös käyttäen puhelin- sähköposti- tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jos lautakunta harkitsee sen soveliaaksi. Tässä soveliaisuusharkinnassa etusijalla ovat asian laadun asettamat vaatimukset: kevennettyä menettelytapaa on perusteltua käyttää vain silloin, kun asia on laadultaan sellainen, ettei sen käsitteleminen ja ratkaiseminen edellytä kokoonpanon välitöntä vuorovaikutusta ilman teknisiä apuvälineitä.

Myös suullista käsittelyä koskevaa sääntelyä on ehdotettu muutettavaksi niin, että lautakunta toimittaisi sellaisen katsoessaan sen tarpeelliseksi. Nykyisten sääntöjen mukaan suullinen käsittely tulisi toimittaa jokaisessa asiassa, jollei sitä asian selvyuden vuoksi pidetä tarpeettomana.

Sääntömääräys on osoittautunut käytännön tarpeiden kannalta selvästi epätarkoituksenmukaiseksi, ja käytännössä suullinen käsittely on toimitettu vain silloin, kun se on ollut asian käsittelyn ja ratkaisemisen kannalta tarpeen. Näin on asia lähinnä silloin, kun asiassa tarjotaan merkityksellistä suullista todistelua tai asianosaisten suullisen argumentoinnin on arvioitu edesauttavan asian käsittelyä. Käytännössä lautakunnassa käsiteltävät asiat ovat valtaosaltaan kysymyksenasettelultaan sellaisia, joiden asianmukaiseksi käsittelemiseksi ja ratkaisemiseksi suullinen käsittely on selvästi tarpeetonta ja joissa suullisen käsittelyn toimittaminen siten vain perusteettomasti paisuttaisi asianosaisten kuluja.

Lautakunnan nykyiset säännöt eivät sisällä määräyksiä asian käsittelykielestä. Työryhmä on ehdottanut tältä osin sääntömääräystä, jonka mukaan asianosaisella olisi oikeus käyttää lautakunnassa suomen tai ruotsin kieltä. Myös sitä pohdittiin, tulisiko englannin kielen käyttö lautakunnassa sallia. Toisinaan näin on lautakuntakäytännössä jouduttu menettelemään. Saadun lausuntopalautteen perusteella on päädytty siihen, että asian käsittelyssä voitaisiin käyttää myös englannin kieltä lautakunnan harkinnan mukaan, jos asianosaiset siihen suostuvat.

Työryhmän ehdotus ei sisällä säännöstä siitä, että asianosainen voi käyttää lautakunnassa avustajaa tai asiamiestä. Tällaista säännöstä on pidetty tarpeettomana. Oikeus asian ajamiseen avustajan tai asiamiehen välityksellä on selviö ilman sääntömääräystäkin ja tämä oikeus voidaan joka tapauksessa johtaa toissijaisesti sovellettavista yleisissä tuomioistuimissa noudatettavista menettelysäännöistä.

Lausuntopalautteessa on esitetty sellainenkin näkemys, että asiamieheltä tulisi vaatia asianajajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiasiamiehen kelpoisuutta. Tällaista vaatimusta on pidettävä liian pitkälle menevänä lautakuntamenettelyn luonne huomioon ottaen. Lainopillisen avustajan käyttäminen on tietenkin yleensä eduksi asialle ja sen käsittelylle, mutta se olisi varmaankin toisaalta omiaan varsinkin vähäisemmissä asioissa tarpeettomasti nostamaan käsittelykuluja lautakunnassa.

5. Lautakunnan ratkaisua ja muutoksenhakua koskeva sääntely

5.1. Lautakunnan ratkaisujen luonne

Lautakunnan ratkaisusta, ratkaisun määräytymisestä, äänestämisestä, lautakuntakulujen korvaamisesta sekä uudelleen käsittelystä ovat määräykset sääntöjen IV jaksossa.

Lautakunnan ratkaisu on aikaisempaa vastaten luonteeltaan suositus. Päätös ei ole täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu pääasian eikä myöskään lautakuntakulujen korvaamista koskevilta osin. Käytännössä lautakunnan ratkaisuja kuitenkin noudatetaan lähes kaikissa tapauksissa. Tämä tarkoittaa sitä, että lajiliitto tai seura toimii lautakunnan ratkaisun mukaisesti. Lautakunnan ratkaisut saavatkin tosiasiallisen sitovuuden VALO:n ja tulevaisuudessa OK:n sääntöjen kautta. Niissä lajiliitot sitoutuvat noudattamaan lautakunnan ratkaisuja ja jos lajiliitto ei

noudata ratkaisua, tällaiselle liitolle voidaan määrätä OK:n toimesta yhdistysoikeudellinen sanktio⁶. Näin ollen lautakunnan ratkaisut tosiasiaassa sitovat lajiliittoja ja niiden jäsenjärjestöjä.

5.2. Väliaikaismääräykset

Eräs eniten keskustelua herättäneistä kysymyksistä työryhmän ehdotuksia valmisteltaessa on liittynyt siihen, tulisiko sääntöihin sisällyttää määräys siitä, että lautakunta voi tarvittaessa kieltää tai keskeyttää valituksen kohteena olevan päätöksen täytäntöönpanon taikka antaa muun väliaikaismääräyksen. Tällaista sääntömääräystä ei nykyisiin sääntöihin sisälly, eikä täytäntöönpanokieltomääräyksen antamista ole sellaisen puuttuessa pidetty lautakuntakäytännössä mahdollisena (UOL 2/2010 ja 15/2011).

Työryhmän ehdotukseen ei sisällä siihen oikeuttavaa nimenomaista määräystä. Lausuntopalauteessa tällaista sääntömääräystä on pidetty tarpeellisena. Tältäkin osin työryhmä on tehnyt tietoisien valinnan. Sinänsä mahdollisuus valituksen kohteena olevan päätöksen täytäntöönpanon kieltämiseen saattaisi olla perusteltu valittajan oikeusturvan kannalta. Keskeinen perustelu työryhmän kielteiselle kannalle onkin käytännöllinen. Mahdollisuus täytäntöönpanon keskeyttämiseen voisi olla omiaan kannustamaan valittamiseen lautakunnalle vain tässä tarkoituksessa ja riippumatta siitä, onko valituksella menestymisen mahdollisuuksia. Tällainen ei tietenkään olisi toivottavaa jo lautakunnan nykyinen juttumäärä huomioon ottaen eikä muutoinkaan.

Toisaalta voidaan todeta, että lautakunta on toistaiseksi kyennyt antamaan ratkaisunsa esimerkiksi pelikieltoja koskeissa asioissa tarvittaessa varsin nopeastikin niin, että valitus ei ole menettänyt merkitystään, vaikka täytäntöönpanoa ei ole voitu keskeyttää. Näin on voitu käytännön menettelytavoilla olennaisesti lieventää sitä potentiaalista haittaa, joka olisi voinut aiheutua täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevan sääntömääräyksen puuttumisesta. Samalla on saavutettu se etu, että myös pääasia on saatu ratkaistua varsin joutuisasti.

5.3. Kuluvastuuta koskeva sääntely

Erilaiset lautakuntakuluihin liittyvät kysymykset herättävät usein käytännön lautakuntatyössä keskustelua. Sääntöjen määräys lautakuntakulujen korvaamisesta on nykyisellään varsin joustava, ja se on työryhmän käsityksen mukaan osoittautunut käytännössä toimivaksi. Sitä soveltamalla on voitu hyvin hallita esimerkiksi erilaiset osavoittoon tai oikeudelliseen epäselvyyteen liittyvät tilanteet. Kuluvastuuta ei sen vuoksi ole ehdotettu juurikaan muutettavaksi.

Lausuntopalaute on tältä osin ollut ristiriitaista. On esitetty, että kuluratkaisu ja erityisesti kulujen leikkaaminen olisi aina erikseen perusteltava. Toisaalta on ehdotettu kuluvastuusäännöstä kokonaan luopumista sen vuoksi, että kuluvastuun uhka saattaa tarpeettomalla tavalla nostaa urheilijan prosessikynnystä ja kuluvastuu on muutoinkin poikkeus verrattuna muihin vastaaviin

⁶ OK:n sääntöjen mukaan mikäli jäsen jättää noudattamatta muun ohella urheilun oikeusturvalautakunnan päätöksiä, OK:n hallitus voi määrätä sanktiona jäsenelle huomautuksen, varoituksen tai sakkorangaistuksen.

lautakuntaelimiin. Lisäksi on ehdotettu kuluvastuun sovitteluperusteiden määrittelyä vastaavalla tavalla kuin oikeudenkäymiskaassa.

Nykyisissä säännöissä on kaiken kaikkiaan varsin niukalti lautakunnan ratkaisua koskevia määräyksiä. Nyt sääntöihin on ehdotettu yksityiskohtaista määräystä niistä seikoista, joita lautakunnan ratkaisusta tulisi aina ilmetä. Säännös vastaa oikeudenkäymiskaaren vastaavaa sääntelyä. Yksi keskeinen ratkaisusta ilmettävä seikka on ratkaisun perustelut. Lautakunnan ratkaisu on siten myös kulukysymyksen osalta perusteltava asianmukaisesti, eikä tämä velvollisuus edellytä erillistä sääntömääräystä kuluratkaisun osalta. Sen sijaan kuluvastuuratkaisun perusteluvollisuuden korostaminen sääntötasolla voisi välittää virheellisen käsityksen siitä, mitkä kysymykset ovat lautakuntamenettelyssä keskiössä.

Työryhmä ei ole nähnyt riittäviä perusteita kuluvastuusääntelyn poistamiselle. Ehdotettu sääntömääräys mahdollistaa jo sellaisenaan nykyiseen tapaan sen, että hävinneen asianosaisen kuluvastuusta voidaan poiketa, jos se katsotaan erityisestä syystä kohtuulliseksi. Työryhmässä on päädytty lisäksi siihen, että vaatimus erityisistä syistä kohtuullistamisen edellytyksenä olisi syytä poistaa. Joka tapauksessa on selvää jo ehdotetun 24 §:n yleisen viittaussäännöksen perusteella, että mitään estettä ei ole sille, että oikeudenkäymiskaaren 21 luvun mukaiset kuluvastuun sovitteluperusteet otetaan tarvittaessa huomioon kuluvastuuta arvioitaessa.

5.4. Asian uudelleen käsitteleminen

Asian uudelleen käsittelemistä koskevat edellytykset on nykyisissä säännöissä määritelty epätarkoituksenmukaisesti, yhtäältä tarpeettoman laajasti ja toisaalta perusteettoman suppeasti. Lautakunta onkin ratkaisukäytännössään hakenut sääntömääräysten lisäksi tulkinta-apua uudelleen käsittelyn edellytysten arviointiin ylimääräistä muutoksenhakua koskevista oikeudenkäymiskaaren 31 luvun säännöksistä (UOL 29/2011, 1/2012 ja 39/2015).

Työryhmä on ehdottanut, että lautakunta voisi ottaa ratkaisemansa asian uudelleen käsiteltäväkseen soveltaen soveltuvien osin niitä edellytyksiä ja perusteita, joiden nojalla lainvoimainen tuomio voidaan oikeudenkäymiskaaren 31 luvun ylimääräistä muutoksenhakua koskevien säännösten nojalla purkaa tai poistaa. Tämä sääntely merkitsisi uudelleen käsittelyn perusteiden laajentumista nykyisestä, mutta samalla edellytysten täsmällisempää määrittelyä. Sääntely merkitsisi myös sitä, että näiden perusteiden ja edellytysten arvioinnissa voitaisiin tukeutua siihen laajaan tulkintakäytäntöön ja oikeuskirjallisuuden kannanottoihin, jotka koskevat ylimääräistä muutoksenhakua yleisessä lainkäytössä.

Ylimääräisen muutoksenhaun perusteet ja edellytykset poikkeavat toisistaan riita- ja rikosasioissa. Luontevalta sen vuoksi tuntuisi, että myös lautakuntamenettelyssä perusteiden ja edellytysten arvioinnissa merkitystä voitaisiin antaa sille, onko kysymys kurinpito- vai muun asian uudelleen käsittelyä koskevasta vaatimuksesta. Ehdotettu sääntely mahdollistaisi tämän.

6. Lautakunta välimiesoikeutena

Lautakunnan toimimisesta välimiesoikeutena säädetään sääntöjen V jaksossa. Sääntöjen 31 §:n mukaan asianosaisten sopiessa välimiesmenettelystä, lautakunta voi toimia välimiesoikeutena ensinnäkin toimivaltaansa kuuluvissa asioissa. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaikki sääntöjen 2 §:ssä tarkoitettut asiat voidaan käsitellä myös välimiesoikeusmenettelyssä. Aikaisempien sääntöjen mukaisesti säännöissä on edelleen mahdollisuus toimia välimiesoikeutena urheilujärjestötoimintaan liittyvissä taloudellisissa kysymyksissä. Tältä osin sääntely ei ole muuttunut.

Näiden lisäksi lautakunta voi toimia välimiesoikeutena urheilun sopimusasioissa. Tältä osin sääntely on muuttunut aikaisemmasta. Aikaisemmissa säännöissä oli todettu, että lautakunta voi toimia toimivaltaansa kuuluvien asioiden lisäksi välimiesoikeutena urheilujärjestötoimintaan liittyvissä taloudellisissa kysymyksissä. Nyt sääntöihin on tuotu lisäyksenä urheilun sopimusasiat, jolla on haluttu tarjota mahdollisuutta tuoda erilaiset sopimusriidat ratkaistavaksi lautakuntaan välimiesoikeusmenettelyssä. Tässä on huomattava se, että sopimusriidat eivät kuulu lautakunnan toimivaltaan normaaleina sääntöjen 2 §:n mukaisina valitusasioina, mutta sopimusriidat voitaisiin käsitellä lautakunnassa välimiesoikeusmenettelyssä. Lautakuntaan on tullut ajoittain yhteydenottoja esimerkiksi erilaisten pelaajasopimusten riitaisuuksien käsittelystä välimiesoikeutena ja nyt uusien sääntöjen perusteella estettä välimiesoikeutena tapahtuvaan käsittelyyn lautakunnassa ei ole.

Sääntöihin sisältyy myös määräykset välimiesoikeuden kokoonpanon määräytymisestä.

Lähtökohtana on kolmijäseninen kokoonpano, jolleivät asianosaiset sovi yhden välimiehen käyttämisestä. Lautakunta voi vahvistaa välimiesten ja sihteerin palkkiotaulukon ja tällainen on myös vuosittain lautakunnan täysistunnossa vahvistettu. Muutoin välimiesmenettelyn osalta säännöissä viitataan välimiesmenettelylakiin (34 §).

7. Lausuntojen antaminen

Sääntöjen VI jaksossa on kaksi sääntömääräystä lausuntojen antamisesta. Tämä on kolmas lautakunnan toimivaltaan kuuluva asiakokonaisuus. Lautakunnan toimivallan kannalta keskeisin asiakokonaisuus on valitusasiat (III jakso). Välimiesmenettelyssä ratkaistavat asiat (jakso V) tai kysymyksessä olevat lausuntoasiat eivät ole olleet merkityksellisiä lautakunnan työmäärän kannalta.

Sääntöjen 35 §:n mukaan lautakunta voi antaa järjestöille niiden pyynnöstä lausuntoja urheilutoimintaan liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä. Lausunnon pyytäjältä peritään normaali sääntöjen 12 §:n mukainen valitusmaksu. Sääntömääräys on muutoin aikaisemman sisältöinen, mutta aikaisemmin oli todettu, että lausuntoja voidaan antaa kysymyksistä, jotka eivät ole tai ole olleet käsiteltävinä valitusasioina. Lisäksi nyt on täsmennetty, että lausuntoasioista peritään maksu.

Oikeusturvalautakunnassa ei ole syntynyt vakiintunutta tulkintakäytäntöä siitä, miten lausunnon antamista koskevaa sääntömääräystä tulkitaan. Lautakunnassa on ollut käsiteltävä kaikkiaan kuusi lausuntopyyntöasiaa. Näistä kahden osalta lausuntoa ei ole annettu, koska lausuntopyynnön kohteena olleet asiat ovat olleet laadultaan sellaisia, ettei niistä ole katsottu voitavan antaa lausuntoa (UOL 2/2000 – yhdistyksen päätöksen tarkoituksenmukaisuusharkinta ja UOL 3/2000 –

pelaajasopimuksen sitovuutta koskeva erimielisyys). Lausunnossa UOL 4/1999 on ollut kysymys antidopingtoimikunnan (nykyisin SUEK) lausuntopyynnöstä dopingtestausta koskevasta tulkintakysymyksestä ja asiassa UOL 14.10.2003 puolestaan Koripalloliiton lausuntopyynnöstä ulkomaalaispelaajien kiintiötä koskevasta asiasta. Kysymys on ollut ulkomaalaisia pelaajia koskevan sääntömääräyksen arvioinnista tilanteessa, jossa tulkinta ei ole liittynyt vireillä olleeseen tulkintaerimielisyyteen. Lausuntoasiassa UOL 1/1995 Koripalloliitto on pyytänyt lausuntoa joukkueiden välisestä sarjapaikan siirtämisestä ja kasvattajarahakorvauksen maksamisesta. Lausunnossaan oikeusturvalautakunta totesi, että kasvattajarahakorvauksen osalta kahden seuran välille oli syntynyt jo erimielisyyttä eikä oikeusturvalautakunta katsonut voivansa antaa lausuntoa vireillä olevasta erimielisyydestä. Lausuntoasiassa UOL 14/2012 painiliitto oli pyytänyt lausuntoa olympiapaikkaa koskevasta sääntöjen tulkinnasta tilanteessa, jossa valintaprosessi oli jo vireillä ja valinta saattoi kohdistua vain kahteen tiettyyn urheilijaan. Lautakunta katsoi, ettei tällaisessa tilanteessa voida antaa lausuntoa siitä, miten valintakriteeriä tulee tulkita.

Kuten ratkaisun UOL 14/2012 perusteluista ilmenee, lausuntopyyntöä koskevan sääntömääräyksen taustalla on ollut pyrkimys antaa järjestöille mahdollisuus ennakolta pyytää kannanottoa esimerkiksi erilaisia sääntömääräyksiä koskevista kysymyksistä. Ajatuksena on ollut, että sääntöjen mukaista lausuntopyyntömenettelyä voidaan käyttää tilanteissa, joissa lausuntopyynnön kohteena oleva asia ei koske vielä tiettyä urheilijaa taikka tiettyjä urheilijoita. Lausuntopyyntömenettelyä koskevaa sääntömääräystä ei ole sen sijaan perusteltu tulkita siten, että oikeusturvalautakunta antaisi lausuntonsa jo esillä olevasta ja tiettyjä tahoja koskevasta tulkintaerimielisyydestä. Tämän mukaisesti lautakunta onkin arvioinut tilannetta lausuntoasioissaan UOL 1/1995 ja UOL 14/2012.

8. Muut määräykset

Sääntöjen VII jaksossa ovat määräykset käsittelyn ja päätöksen julkisuudesta, salassapidosta, lautakunnan jäsenten ja sihteerien palkkioista sekä toimivaltasäännös antaa lautakunnan työjärjestys.

Lautakunnalle toimitetut valitus ja vastausasiakirjat ja muu aineisto eivät ole julkisia. Aineisto on siis salassa pidettävää, jolleivät asianosaiset erikseen suostu aineiston julkisuuteen. Tältä osin sääntely on erilainen kuin yleisissä tuomioistuimissa, joissa lähtökohta on aineiston julkisuus, jollei julkisuutta koskevassa lainsäädännössä ole salassapitomääräyksen antamista oikeuttavaa säännöstä. Lautakunnan päätös on puolestaan julkinen. Lautakunta voi määrätä ratkaisun kokonaan tai osittain salassa pidettäväksi. Ratkaisun salassapidon osalta ei ole annettu tarkempia määräyksiä niistä perusteista, joiden nojalla ratkaisu voidaan määrätä salassa pidettäväksi. Tältä osin johtoa voidaan hakea yleisten tuomioistuinten ratkaisujen salassapitoa koskevista säännöksistä. Esimerkiksi arkaluonteisen yksityiselämään koskevan tiedon käsitteleminen tai liikesalaisuuksien käsittely voisi olla peruste, joka tulee sovellettavaksi myös lautakunnan ratkaisussa.

Sääntöjen 38 §:ssä on määräys siitä, että lautakunnan jäsen tai sihteeri ei saa käyttää hyväkseen asianosaista koskevaa tietoa, jonka on saanut asiaa käsitellessään tietoon. Myös lautakunnan päätösneuvottelut ovat salaisia eikä niistä saa antaa tietoa.

Lautakunnan sihteerille maksetaan korvaus tehdystä valmistelutyöstä. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja jäsenten palkkiot ovat kokouspalkkioita, joten käytännössä jäsenet tekevät työtään pro bono -periaatteella.

Sääntöjen viimeisessä pykälässä on työjärjestyksen antamiseen valtuutuksen antava säännös. Sääntöuudistuksen yhteydessä on uudistettu myös lautakunnan työjärjestys. Lautakunnan työjärjestys sisältää kaikkiaan 24 §:ää ja siihen sisältyvät muun muassa tarkemmat määräykset valitusasioiden kirjaamisesta, valitusmaksun palauttamisesta, valitusasian valmistelusta ja aineiston toimittamisesta ratkaisukokoonpanolle sekä istuntojen järjestämisestä. Työjärjestyksessä on määritetty myös täysistunnon ratkaistavaksi saatettavat hallinnolliset asiat ja määräykset täysistunnon kutsumisesta sekä aineiston toimittamisesta.

Työjärjestyksen 19 ja 20 §:ssä ovat määräykset lautakunnan ratkaisujen julkaisemisesta. Työjärjestyksen 20 §:n mukaan kaikki lautakunnan ratkaisut julkaistaan lautakunnan internet-sivuilla (www.oikeusturvalautakunta.fi). Internetsivuilla julkaistavissa ratkaisuisa asianosaisten ja muiden ratkaisuisa mainittujen henkilöiden nimet pääsääntöisesti korvataan kirjainsymboleilla (A, B, C jne.). Myös kokonaan tai osittain salassa pidettäväksi määrätty ratkaisu voidaan julkaista. Tällöin julkaistavasta ratkaisusta voidaan asianosaisten nimien lisäksi poistaa muita ratkaisun yksilöinnin kannalta merkityksellisiä tietoja. Ratkaisujen julkaisemisella pyritään palvelemaan lautakunnan ratkaisuisa kiinnostuneita tahoja. Saamalla näin tietoa lautakunnan ratkaisukäytännöstä mahdollista valitusta harkitseva taho pystyy arvioimaan omaa asiaansa suhteessa lautakunnan aikaisempaan ratkaisukäytäntöön.